

17. Наказ Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження Інструкції про порядок використання поліграфів у Національній поліції України» від 13.11.2017 р. № 920. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1472-17>.
18. Плішкін В. М. Теорія управління органами внутрішніх справ: підручник / за ред. Ю. Ф. Кравченка. Київ : НАВСУ, 1999. 702 с.
19. Словарь иностранных слов. Москва : Рус. яз., 1989. 624 с.
20. Словарь русского языка: в 4 т.: Т. 3 / ред. Е. А. Иванникова. Москва : Рус. яз., 1987. 752 с.
21. Комаров Е. Управление карьерой. *Управление персоналом*. 1999. № 1. С. 37–42.
22. Дугин А. Н., Малыгин А. Я. Полиция и милиция России (очерк истории). Москва : ВЮЗШ, 1993. 318 с.
23. Яцуба В. Г. Роль підготовки і підвищення кваліфікації державних службовців в удосконаленні державного управління. *Вісник державної служби України*. 1997. № 4. С. 54–59.
24. Державна служба: підручник : у 2 т. Т. 1. Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України / редкол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), О. Ю. Оболенський (заст. голови), С. М. Сergyоїн (заст. голови) [та ін.]. Київ; Одеса : НАДУ, 2012. 372 с.
25. Стрельченко О. Г., Островерхов Д. Ю. Адміністративно-правові методи адміністративної діяльності органів внутрішніх справ. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. Вип. 1. Т. 3. С. 107–111.
26. Тетеря В. М. Форми та методи кадрового забезпечення Національної поліції України на регіональному рівні. *Людина і закон: публічно-правовий вимір* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Дніпро, 6–7 жовтня 2017 р. Дніпро : ГО «Правовий світ», 2017. С. 53–56.
27. Чумак В. В. Адміністративно-правові засади діяльності поліції Грузії, країн Балтії та України: порівняльний аналіз : монографія. Харків : Константа, 2019. 490 с.

УДК 349.2

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2021.2.2.24>

МРАЧКО І. М.

ОСОБЛИВОСТІ КАР'ЄРНОГО РОСТУ ПРАЦІВНИКІВ СЛІДЧИХ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

PECULIARITIES OF CAREER GROWTH OF EMPLOYEES OF INVESTIGATIVE DIVISIONS OF THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE

Правоохоронна діяльність завжди була та залишається невід'ємною частиною функціонування будь-якої держави, адже за її допомогою забезпечується захист та охорона основоположних людських прав, свобод та інтересів, а відтак мінімізувати вплив на соціум негативних, деструктивних чинників. Україна, у даному контексті, також не є виключенням, що підтверджується положеннями Конституції України. Мета статті полягає у розкритті особливостей кар'єрного росту працівників слідчих підрозділів Національної поліції України. У статті, спираючись на аналіз наукових поглядів вчених та норм чинного законодавства, виокремлено та охарактеризовано ключові особливості кар'єрного росту працівників слідчих підрозділів Національної поліції України. Доведено, що існуючі особливості професійного розвитку працівників слідчих підрозділів поліції, виділяють їх процес служби у порівнянні з іншими посадовими особами поліції зокрема щодо наявності особливих етапів професійного розвитку, його чинників, правового регулювання, тощо. Зроблено висновок, що кар'єрний ріст працівників слідчих підрозділів Національної поліції України є досить складним інститутом, адже йому притаманна ціла низка

© МРАЧКО І. М. – аспірант (Харківський національний університет внутрішніх справ)

специфічних особливостей, які виражені у: здійсненні слідчими трудової діяльності в органах та підрозділах Національної поліції України, що передбачає не просто виконання трудових функцій, а й реалізацію завдань відповідного правоохоронного відомства; специфічному виді трудової діяльності – службі, яка передбачає необхідність виконання не тільки покладених на працівника трудових функцій і обов'язків, але й дотримання обмежень, визначених законодавством для даної групи службовців та можливість користуватись спеціальними гарантіями професійної діяльності; зайнятті особливої посади, яка передбачає не тільки трудову, але й процесуальну регламентацію функцій, прав і обов'язків працівників слідчих підрозділів органів Національної поліції України. Наявність цих особливостей виділяє кар'єру працівників слідчих підрозділів Національної поліції України не просто серед інших категорій працівників, але й у порівнянні з багатьма іншими видами поліцейської служби.

Ключові слова: кар'єрний ріст, поліцейські, працівники, слідчі підрозділи, Національна поліція України.

Law enforcement activity has always been and remains an integral part of the functioning of any state, because it ensures the protection and protection of fundamental human rights, freedoms and interests, and thus minimizes the impact of negative, destructive factors on society. Ukraine, in this context, is also not an exception, which is confirmed by the provisions of the Constitution of Ukraine. The purpose of the article is to reveal the peculiarities of the career growth of employees of the investigative units of the National Police of Ukraine. The article, based on the analysis of the scientific views of scientists and the norms of the current legislation, singles out and characterizes the key features of the career growth of employees of the investigative units of the National Police of Ukraine. It has been proven that the existing features of the professional development of employees of the police investigation units distinguish their service process in comparison with other police officials, in particular, with regard to the presence of special stages of professional development, its factors, legal regulation, etc. It was concluded that the career growth of employees of the investigative units of the National Police of Ukraine is a rather complex institution, because it is characterized by a number of specific features, which are expressed in: the performance of labor activities by investigators in the bodies and units of the National Police of Ukraine, which involves not just the performance of labor functions, but also the implementation of the tasks of the relevant law enforcement agency; a specific type of labor activity – a service that requires the performance not only of the labor functions and duties assigned to the employee, but also compliance with the restrictions defined by legislation for this group of employees and the possibility of using special guarantees of professional activity; occupying a special position, which involves not only labor law, but also procedural regulation of the functions, rights and duties of employees of investigative divisions of the National Police of Ukraine. The presence of these features distinguishes the career of employees of investigative units of the National Police of Ukraine not only among other categories of employees, but also in comparison with many other types of police service.

Key words: career growth, police officers, employees, investigative units, National Police of Ukraine.

Постановка проблеми. Правоохоронна діяльність завжди була та залишається невід'ємною частиною функціонування будь-якої держави, адже за її допомогою забезпечується захист та охорона основоположних людських прав, свобод та інтересів, а відтак мінімізувати вплив на соціум негативних, деструктивних чинників. Україна, у даному контексті, також не є виключенням, що підтверджується положеннями Конституції України. Так, відповідно до статті 3 Основного Закону, «людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави» [1]. При цьому, одним із важливих напрямів правоохоронної діяльності є протидія та боротьба зі злочинні-

стю, яку в свою чергу реалізує Національна поліція України через спеціальні слідчі підрозділи. Останні наділені особливими, недоступними для інших державних інституцій, повноваженнями та функціями, що передбачені як матеріальним, так і процесуальним законодавством. Разом із тим, специфіка завдань, які вирішують слідчі підрозділи Нацполіції, прямо впливає на особливості трудової діяльності слідчих, зокрема, у частині їх кар'єрного росту.

Стан дослідження проблеми. Окремі проблемні питання кар'єри в органах та підрозділах Національної поліції України досліджувались у працях: С.В. Васильєва, М.О. Іллічова, Р.А. Калужного, М.І. Матузова, М.П. Орзіх, А.О. Селіванова, Н.В. Янюка, М.І. Цуркана, А.Т. Комзюка, В.К. Колпакова та багатьох інших. Втім, незважаючи на чималу кількість наукових здобутків, в юридичній літературі відсутні комплексні дослідження присвячені характеристиці кар'єрного росту працівників слідчих підрозділів Національної поліції України.

Саме тому **метою статті** є: розкрити особливості кар'єрного росту працівників слідчих підрозділів Національної поліції України.

Виклад основного матеріалу. Починаючи наукове дослідження, варто відзначити, що кар'єра працівників слідчих підрозділів Національної поліції України – це динамічна, нормативно-врегульована категорія, та, одночасно, характеристика професійного та соціально-особистісного розвитку вказаної категорії працівників, що виражається у їх русі по структурно-управлінській ієрархії в органах та підрозділах НПУ, яка передбачає наділення слідчих більшим обсягом функціональних прав, обов'язків, матеріальних та фінансових благ, а також більш значимую роллю в системі відповідних службово-трудових відносин.

Для кар'єри досліджуваної категорії працівників, характерними є низка особливостей, серед яких, перш за все, слід вказати місце праці слідчих, саме у Національній поліції України, яка є центральним органом виконавчої влади із спеціальним нормативно-правовим статусом та завданнями. Базовим нормативним актом в галузі її функціонування є Закон України «Про Національну поліцію», відповідно до якого НПУ – це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку. Завданнями поліції є надання поліцейських послуг у сферах: 1) забезпечення публічної безпеки і порядку; 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; 3) протидії злочинності; 4) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги [2]. Поліція має розгалужену структуру яку складає центральний орган управління поліцією та територіальні органи поліції в областях. До складу апарату центрального органу управління поліції входять організаційно поєднані структурні підрозділи, що забезпечують діяльність керівника поліції, а також виконання покладених на поліцію завдань. У складі поліції функціонують: 1) кримінальна поліція; 2) патрульна поліція; 3) органи досудового розслідування; 4) поліція охорони; 5) спеціальна поліція; 6) поліція особливого призначення; 7) інші підрозділи, діяльність яких спрямована на виконання завдань поліції або на забезпечення її функціонування, рішення про створення яких приймається керівником поліції за погодженням з Міністром внутрішніх справ [2].

Тож, слідчі є особливою категорією працівників, які здійснюють службово-трудова діяльність в спеціальних органах та підрозділах Національної поліції України, які відповідно до норм чинного законодавства виконують завдання та функції у сфері боротьби зі злочинністю, підтримки та забезпечення публічної безпеки і порядку, а також захисту громадян. Це покладає на працівників органів та підрозділів НПУ, у тому числі слідчих, додаткові обов'язки із виконання не просто окремої трудової функції, а забезпечення реалізації своєю працею ключових завдань поліції в цілому, що в кінцевому випадку свідчитиме про успішність та професійну майстерність відповідного службовця та прямо вплине на його кар'єрний ріст.

З вищевикладеного виходить також інша особливість – тип трудової діяльності в рамках якої відбувається кар'єрний ріст працівників слідчих підрозділів Національної поліції України. Сутність служби в поліції повно розкрито розділом VII Закону України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 №580-VIII згідно з яким, це державна служба особливого характеру, яка є професійною діяльністю поліцейських з виконання покладених на поліцію повноважень. Поліцейські, у тому числі слухачі та курсанти закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, та які перебувають на військовому обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів, на час служби в поліції знімаються з такого обліку і перебувають у кадрах поліції на спеціальному обліку. Поліцейським призовного віку на весь період їх служби в поліції надається відстрочка від призову на строкову військову службу.

Окрім того, проходження служби в поліції покладає на осіб ряд обмежень, пов'язаних зокрема із положеннями Закону України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 №1700-VII, а також спеціальні, непритаманні іншим категоріям працівників гарантії професійної діяльності [2; 3].

Так, наприклад, поліцейський під час виконання покладених на поліцію повноважень є представником держави. Законні вимоги поліцейського є обов'язковими для виконання всіма фізичними та юридичними особами. Поліцейський під час виконання покладених на нього обов'язків підпорядковується тільки своєму безпосередньому та прямому керівнику. Втручання в діяльність поліцейського, перешкоджання виконанню ним відповідних повноважень, невиконання законних вимог поліцейського, будь-які інші протиправні дії стосовно поліцейського мають наслідком відповідальність відповідно до закону. Правопорушення щодо поліцейського або особи, звільненої зі служби в поліції, її близьких родичів, вчинені у зв'язку з його попередньою службовою діяльністю, мають наслідком відповідальність відповідно до закону. До того ж кожен поліцейський, у тому числі слідчий: 1) забезпечується належними умовами для виконання покладених на нього службових обов'язків; 2) отримує в органах поліції в установленому порядку інформацію, у тому числі з обмеженим доступом, та матеріали, необхідні для належного виконання покладених на нього обов'язків; 3) користується повноваженнями, передбаченими Законом, незалежно від посади, яку він займає, місцезнаходження і часу; 4) своєчасно і в повному обсязі отримує грошове забезпечення та інші компенсаційні виплати відповідно до закону та інших нормативно-правових актів України; 5) у повному обсязі користується гарантіями соціального та правового захисту, передбаченими Законом та іншими актами законодавства; 6) захищає свої права, свободи та законні інтереси всіма способами, що передбачені законом; 7) під час виконання поліцейських повноважень користується безоплатно всіма видами громадського транспорту міського, приміського і місцевого сполучення (крім таксі), а також попутним транспортом. Поліцейські, які виконують повноваження поліції на транспортних засобах, крім того, мають право на безоплатний проїзд у поїздах, на річкових і морських суднах. Під час службових відряджень поліцейські мають право на позачергове придбання квитків на всі види транспорту і розміщення в готелях при пред'явленні службового посвідчення та посвідчення про відрядження; 8) може бути переміщений по службі залежно від результатів виконання покладених на нього обов'язків та своїх професійних, особистих якостей [2].

Отже, кар'єрний ріст працівників слідчих підрозділів пов'язаний із здійсненням ними службової діяльності, а також наявністю особливого кола гарантій та обмежень, дотримання яких в купі із якісним виконанням службово-трудова обов'язків передбачає розвиток кар'єри досліджуваної категорії працівників.

Наступною особливістю кар'єрного росту працівників слідчих підрозділів є важливість посади. У трудовому праві України посада є юридично встановлений для однієї особи обсяг функцій і правомочностей щодо її участі в реалізації компетенції відповідної юридичної особи (органу, установи, підприємства) [4; 5, с. 247–248]. Водночас, найчастіше зміст даної категорії виходить з оцінки її значення саме у службово-трудова відносинах. Як зауважує О.Ф. Ноздрачов посада – це штатна одиниця, передбачена в структурі апарату державного органу для забезпечення виконання завдань і функцій державного органу або забезпечення діяльності його апарату чи діяльності особи, яка займає відповідну державну посаду [6, с. 129].

Таким чином, посада є структурною одиницею підприємства, установи чи організації, яка визначає конкретну трудову функцію працівника та надані йому права, обов'язки та повноваження. Посада обумовлює обсяг, напрями та специфіку роботи працівника, який її займає. В розрізі кар'єрного росту працівників слідчих органів НПУ, посада зумовлює два важливі моменти. Перш за все, згідно Закону України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII просування по службі поліцейського пов'язано із зайняттям більш високої посади [2].

Іншим фактором є процесуальна обумовленість посади слідчого. Посадові повноваження слідчого, які він має якісно та сумлінно виконувати з метою забезпечення свого кар'єрного росту, регулюються, крім норм відомчого законодавства, процесуальними, а саме положеннями Кримінального процесуального кодексу України від 13.04.2012 № 4651-VI (далі – КПК). Згідно до них слідчі є представниками органів досудового розслідування в системі Національної поліції України, тобто, слідчих підрозділів. В статті 40 КПК вказано, що слідчий несе відповідальність за законність та своєчасність здійснення процесуальних дій. Слідчий уповноважений: 1) починати досудове розслідування за наявності підстав, передбачених КПК; 2) проводити слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії у випадках, встановлених КПК; 3) доручати проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій відповідним оперативним

підрозділам; 5) звертатися за погодженням із прокурором до слідчого судді з клопотаннями про застосування заходів забезпечення кримінального провадження, проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій; 6) повідомляти за погодженням із прокурором особі про підозру; 7) за результатами розслідування складати обвинувальний акт, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру та подавати їх прокурору на затвердження; 8) приймати процесуальні рішення у випадках, передбачених КПК, у тому числі щодо закриття кримінального провадження; 9) здійснювати інші повноваження, передбачені КПК [7]. Окрім того, КПК в частині 5 статті 40 визначає особливу гарантію діяльності слідчих: «Слідчий, здійснюючи свої повноваження відповідно до вимог цього Кодексу, є самостійним у своїй процесуальній діяльності, втручання в яку осіб, що не мають на те законних повноважень, забороняється. Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації, службові особи, інші фізичні особи зобов'язані виконувати законні вимоги та процесуальні рішення слідчого» [7].

Висновки. Таким чином, проведене наукове дослідження дає змогу констатувати, що кар'єрний ріст працівників слідчих підрозділів Національної поліції України є досить складним інститутом, адже йому притаманна ціла низка специфічних особливостей, які виражені у:

– здійсненні слідчими трудової діяльності в органах та підрозділах Національної поліції України, що передбачає не просто виконання трудових функцій, а й реалізацію завдань відповідного правоохоронного відомства;

– специфічному виді трудової діяльності – службі, яка передбачає необхідність виконання не тільки покладених на працівника трудових функцій і обов'язків, але й дотримання обмежень, визначених законодавством для даної групи службовців та можливість користуватись спеціальними гарантіями професійної діяльності;

– зайнятті особливой посади, яка передбачає не тільки трудову, але й процесуальну регламентацію функцій, прав і обов'язків працівників слідчих підрозділів органів Національної поліції України.

Наявність цих особливостей виділяє кар'єру працівників слідчих підрозділів Національної поліції України не просто серед інших категорій працівників, але й у порівнянні з багатьма іншими видами поліцейської служби.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Офіційний вісник України*. 2010. № 72/1. Ст. 2598.
2. Про Національну поліцію: закон від 02.07.2015 № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. ст.379..
3. Про запобігання корупції: закон від 14.10.2014 № 1700-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 49. Ст. 2056.
4. Казанцев Н. М. Толковый словарь правового содержания понятий государственной службы. М., 1996. С. 49.
5. Цуркан М. Державна посада як елемент проходження державної служби. *Вісник академії правових наук України*. 2008. 4(55). С. 247–252.
6. Ноздрачев А.Ф. Государственная служба. М. : Статут, 1999. 529с.
7. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9–10. Ст. 88.